

SOCIOLOGIA DE LA RELIGIÓ

Ensenyament: Sociologia
Departament : Teoria Sociològica
Curs 2005-2006

- ? Fitxa descriptiva de l'assignatura
- ? Descripció i objectius generals de l'assignatura
- ? Estructura general del programa de l'assignatura.....
- ? Bibliografia general de l'assignatura
- ? Desenvolupament del programa de l'assignatura per lliçons:
contingut, objectius, conceptes clau, bibliografia i distribució de
les hores d'esforç dels alumnes per lliçons (teòriques i
pràctiques)
- ? Criteris d'avaluació.....
- ? Vinculacions amb altres assignatures del pla d'estudis

PLA DOCENT

FITXA DESCRIPTIVA D'ASSIGNATURA

Curs 2005-2006

ASSIGNATURA: SOCIOLOGIA DE LA RELIGIÓ, PART I
ENSENYAMENT: SOCIOLOGIA
CARÀCTER: Obligatòria Optativa Lliure elecció
NOMBRE DE CRÈDITS: **HORES SETMANALS:** 4
CURS I SEMESTRE EN QUÈ S'IMPARTEIX: Cicle 1 Curs Sem. 2
DEPARTAMENT RESPONSABLE: J.M.

PROFESSOR RESPONSABLE: JESUS BLAS VICENS I PERE NEGRE RIGOL

BREU DESCRIPCIÓ DE L'OBJECTIU I CONTINGUT:

L'objectiu és donar un panorama de les grans religions mundials i les seves principals variants (com l'Hinduisme a la Índia, el budisme al Nepal, Sri Lank o Japó, l'Islam en el món àrab, persa, filipí o indonesi, el cristianisme i les seves confessions, anglicana, ortodoxa, protestant i catòlica en diferents països), sota dos punts de vista:

1) Visió antropològica: aquestes diferents "formes actuals de vida religiosa" (Durkheim) s'han d'enfocar com a nucli principal de la cultura humana en tota la seva diversitat, si bé de vegades, degut a la secularització, ho són només de forma implícita, com en molts països occidentals. El següent i principal pas, és l'enfocament sociològic,

2) Visió sociològica: les religions interessen a la sociologia en la mesura de la seva descripció i explicació sociològica. Una explicació important però parcial que, des d'un punt de vista interdisciplinari, complementen altres ciències i sabers, com la psicologia, l'economia, la filosofia, etc. I, dins l'esfera de cada religió, la teologia com una exposició més reflexiva de les creences religioses (així, no es pot conèixer a fons l'Hinduisme sense fer referència als Vedes i comentaris posteriors o el cristianisme, sense una breu referència a San Agustí, San Tomàs, Barh, Bultmann o Tillich).

L'enfocament sociològic parteix de la base que la societat i la cultura expliquen la religió i no viceversa. Així, la cultura àrab del segle VII explica, des del nostre punt de vista, la construcció de l'Islam i els diferents països àrabs, persa o asiàtics, les seves transformacions posteriors.

ESTRUCTURA GENERAL DEL PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

La primera part del programa consistirà en abordar:

1. la sociologia de la religió i les seves eines metodològiques per l'enfocament sociològic de la religió: definició provisional de la religió (bàsicament, essencialista o funcionalista). Manifestacions socials de la religió (màgia, ritus, mites).
2. Els grans temes i preguntes sobre la religió dels fundadors i clàssics de la sociologia. Pèrdua progressiva d'interès en aquesta branca de la sociologia degut al procés de secularització en gran part del món occidental. Debat actual sobre la secularització o el canvi religiós a nivell global
3. Diferència entre religió i moral, religiositat i religió (Simmel). Pèrdua d'interès acadèmic sobre l'organització de les religions, des de les tipologies tradicionals (església, secta, denominació i culte), al debat actual provenint de la investigació i teoria dels Nous Moviments Religiosos (NMRs) i les Noves Formes de Religió (NFR).

La segona part del programa consistirà en:

1. Identificar algunes idees que són inspiradores d'un canvi social favorable a la convivència unitària de la humanitat, i alhora preservadores de les formes diverses. Constitueix un altre objectiu de l'assignatura, ja que poden connectar fàcilment amb els grans problemes oberts ecològics i de significació com: la situació de pluralitat, l'imperatiu intercultural, la religió com a símbol, el mite englobant com a horitzó d'intel·ligibilitat. Totes elles podem integrar-les dintre la noció de cosmoteàndrisme.
2. Algunes idees religioses claus de canvi social són: la reciprocitat i la convivencialitat de l'animisme (identificació amb la terra); la interdependència, la no dualitat, i el sūnyatā (buit) del buddhisme; el wu wei (no acció), la polaritat creativa i l'emancipació en el taoisme. Les troben dintre de contextos religiosos de caràcter ètic, no dual i no teista.
3. La religió atribueix una significació a la condició humana, alhora que tapa les desigualtats econòmiques. Totes han manifestat un interès per la pau i la convivència i comencen també a mostrar un interès per la sostenibilitat ecològica. La contraposició a la violència que genera el fonamentalisme religiós, ve del diàleg interreligiós.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

Primera part del programa

- Berger, P.L. (1971), *Para una sociología de la religión*, Barcelona, Kairós.
- , (1994), *Una gloria lejana*, Barcelona, Herder.
- Berger, P.L. y Luckmann, T. (1997), *Modernidad, pluralismo y crisis de sentido*, Barcelona, Paidós.
- Bleeker, A.J. y Widengren, G. (1993) *Historia religionum, Manual de historia de las religiones*, Madrid, Cristiandad.
- Caillois, R. (1984) *El hombre y lo sagrado*, México, FCE.
- Cazeneuve, J.(1972), *Sociología del rito*, Buenos Aires, Amorrotu.
- Cohn, N. (1972), *En pos del milenio*, Barcelona, Barral.
- Cox, H. (1983), *La fiesta de los locos. Madrid, Taurus.*
- Desroche, H. (1976), *Sociología de la esperanza*, Barcelona, Herder.
- Díaz-Salazar, R. (1988), *El capital simbólico: estructura social, política y religión en España*, Madrid, Ediciones HOAC.
- Durkheim, E. (1968), *Las formas elementales de la religión*, Buenos Aires, Schapire.
- Ferraroti, F. (1993), *Una fe sin dogmas*, Barcelona, Península.
- Eliade, M. (1979), *Lo sagrado y lo profano*, Madrid, Guadarrama.
- , (1992), *Mito y realidad*, Barcelona, Labor.
- Estruch, J. (1993) *L'Opus Dei i les seves paradoxes*, Barcelona, Edicions 62.
- Evans-Pritchard, E.E.(1973), *Las teorías de la religión primitiva*, Madrid, Siglo XXI.
- García Hernando, J. (ed.) (1993), *Pluralismo religioso en España: Vol.II sectas y Nuevos Movimientos Religiosos*, Madrid, Sociedad de Educación Atenas.
- Geertz, C. (1990), *La interpretación de las culturas*, Barcelona, Gedisa (Caps. 4 y 5).
- Greeley, A.M. (1974), *El hombre no secular. Persistencia de la religión*, Madrid, Cristiandad.
- Giner, S. (2003), *Carisma y razón, la estructura moral de la sociedad moderna*, Madrid, Alianza.
- Giner, S, Díaz-Salazar, R. y Velasco (comp.), (1994), *F. Formas modernas de religión*, Madrid, Alianza (Cap. 1,2,4,5,6, 8,10).
- Hermet, G. (1985), *Los católicos en la España franquista*, Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas.
- James, W. (1994) *Las variedades de la experiencia religiosa*, Barcelona, Península.
- Laplantine, F.(1997), *Las tres voces de la imaginación colectiva: Mesianismo, posesión y utopía*, Barcelona, Granica.
- Luckmann, T. (1973), *La religión invisible*, Salamanca, Sígueme.
- Malinowski, B.(1974) *Magia, ciencia y religión*, Barcelona, Ariel.
- Mardones, J.M. (1994), *Las nuevas formas de la religión*, Estella, Navarra, Verbo Divino.
- Negre, P. i García Jorba, M. (1998), “La religió dels catalans”, a S.Giner (comp.), *La societat catalana*, Generalitat de Catalunya, Institut d'Estadística, 839-863.
- Otto, R. (1985), *Lo santo, lo racional y lo irracional en la idea de Dios*, Madrid, Alianza.
- Payne, S. (1984), *El catolicismo español*, Barcelona, Planeta.
- Pereira de Queiroz, M.I. (1978), *Historia y etnología de los movimientos sociales*, Madrid, Siglo XXI.
- Pérez Díaz, V. (1993), *La primacía de la sociedad civil*, Madrid, Alianza. Cap. III: Iglesia y religión en la España contemporánea.
- Prat, J. (1997), *El estigma del extraño, un ensayo antropológico sobre sectas religiosas*, Barcelona, Ariel.

Turner, B.S. (1988), *La religión y la teoría social*, México, Fondo de Cultura Económica.
 Weber, M.(1984-1987), *Ensayos sobre sociología de la religión (I-IV)*, Madrid, Taurus.
 -----, (1994), *Max Weber, el político y el científico*, Madrid, Alianza.
 Wilson, B. (1970), *Sociología de las sectas religiosas*, Madrid, Guadarrama.
 Woodrow, A. (1979) *Las nuevas sectas*, México, FCE 1979.

Segona part del programa

ABE, Masao. 1989. *Zen and Western Thought*. Hawaii, University of Hawaii Press
 ABRAM, David. 1996. *The spell of the sensuous*. New York, Vintage books
 2000 (versió castellana). *La magia de los sentidos*. Barcelona, Kairós
 ALLEN, D.. 1985. *Mircea Eliade y el fenómeno religioso*. Madrid, Cristiandad
 BERGER, Peter. 1971. *Para una teoría sociológica de la religión*. Barcelona, Kairós
 “ “ 1994. *Una gloria lejana*. Barcelona, Herder
 BERRY, Thomas. 1990. *The Dream of the Earth*. San Francisco, Sierra Club
 CANADELL, Àngels i VICENS, Jesús. 2004. *La textura de la vida*, Girona,
 Documenta Universitaria
 DOGEN. 1989. *La naturaleza de buda (shobogenzo)*. Barcelona, Obelisco
 DURKHEIM. E.1968. *Las formas elementales de la religión*. Buenos Aires, Schapire
 ELIADE, Mircea. 1979. *Lo sagrado y lo profano*. Madrid, Guadarrama
 “ “ 1994. *Mito y Realidad*. Barcelona, Labor
 “ “ 1995. *Tratado de la historia de las religiones*. Madrid, Cristiandad
 FERRAROTI, F.. 1993. *Una fe sin dogmas*. Barcelona, Península
 GARDNER, Gary. 2002. *L'Esperit i la Terra*. Barcelona, Cen. UNESCO de Catalunya
 JAMES, W.. 1994. *Las variedades de la experiencia religiosa*. Barcelona, Península
 KRISHNAMURTI. 1994. *Sobre la naturaleza y el medio*. Barcelona, kairós
 “ 1982. *Más allá del pensamiento*. Barcelona, edhasa
 “ 1984. *La libertad primera y última*. Barcelona, edhasa
 LOY, David. 2000. *No Dualidad*. Barcelona, Kairós
 MANDEL, Jerry. 1999. *Ausencia de lo sagrado*. Palma de Mallorca, Olañeta
 MAYOR ZARAGOZA, F. 1994. *La nueva página*. Barcelona, Círculo de lectores
 NÂGÂRJUNA. 2003. *Fundamentos de la vía media*. Barcelona, Siruela
 NEGRE, Pere. 1973. *Fe y política, sociología latinoamericana y teología de la liberación*. Montevideo, Tierra Nueva
 PANIKKAR, Raimon. 1996. *El silencio del Buddha*. Madrid, Siruela
 “ “ 1999. *La Intuición Cosmoteándrica*. Madrid, Trotta
 “ “ 2002. *La plenitud del hombre*. Barcelona, Siruela
 “ “ 1993. *Paz y desarme cultural*. Bilbao, Sal terrae
 RIBERA, Raimon. 1995. *Religió i religions*. Barcelona, edicions de la Magrana
 SMITH, Huston. 2000. *Las religiones del mundo*. Barcelona, Kairós
 SUZUKI, Shunryu. 1998. *Mente zen, mente de principiante*. Buenos Aires, Estaciones
 WEBER, M. 1997. *Sociología de la religión*. Madrid, Istmo
 “ 1988. *Ética protestante y el espíritu del capitalismo*. Barcelona, Edicions 62.
 WILBER, ken. 1998. *Ciencia y religión*. Barcelona, Kairós
 WONG, Eva. 1998. *Taoísmo*. Barcelona, Oniro
 ZHUANG ZI. 1996. *Zhuang zi*. (Edición de Iñaki Preciado), Barcelona, Kairós

**DESENVOLUPAMENT DEL PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA PER
LLIÇONS: CONTINGUT, OBJECTIUS, CONCEPTES CLAU, BIBLIOGRAFIA
I TEMPORALITZACIÓ**

NOM ASSIGNATURA

Ensenyament:
Departament :
Curs 2005-2006

Part I Sociologia del fenomen religiós (Professor Pere Negre)

Lliçó 1. Títol

La sociologia de la religió i el seu mètode. Sociologia de la Religió i Sociologia de les Religions.

1. Contingut

La sociologia entre les ciències i coneixements sobre la religió.

El mètode escèptic de la sociologia de la religió com a concreció de neutralitat axiològica

Religió equivalent a la forma mínima comú de les religions

2. Objectius

Defugir tot “sociologisme” a l’estil de Durkheim, i veure com aquesta branca de la sociologia s’integra dins un coneixement interdisciplinari més ampli

3. Conceptes clau

Sociologia de la religió. Interdisciplinarietat. Grans religions mundials. Creences i creences religioses

4. Bibliografia

Berger, P.L. (1971), *Para una sociología de la religión*, Barcelona, Kairós.

Turner, B.S. (1988), *La religión y la teoría social*, México, Fondo de Cultura Económica

Weber, M.(1984-1987), *Ensayos sobre sociología de la religión* (I), Madrid, Taurus

5. Temporalització

4 hores lectives

Lliçó 2. Títol

Definició sociològica de la religió. Màgia, mite i religió. Religió i religiositat (Simmel).

1. Contingut

El debat actual sobre la definició de la religió
Definició essencial (Weber) i funcional (Durkheim)
Definició estratègica i contextual
Diferència entre Màgia i Religió
Els ritus i el culte com a element de tota religió
Relació entre religió i moral
Relació entre ritus i creences

2 Objectius

Veure la impossibilitat de no definir aproximadament l'objecte científic (altrament hi ha una definició implícita que cal explicitar).
Copsar que és possible definir la religió, sociològicament i des de fora tot i que es tracta d'una definició preliminar i, per tant, aproximada.
Establir un continu entre les definicions merament funcionals i merament essencials.
Fer una llista breu dels principals elements que trobem en tota religió: creences-dogmes-emocions, màgia, ritus-culte, ètica-moral, sagrat, immanència-transcendència.

3. Conceptes clau

Sagrat. Religions. Immanència - transcendència. Màgia. Ritus o culte. Mite i logos

4. Bibliografia

Caillois, R. (1984) *El hombre y lo sagrado*, México, FCE.
Cazeneuve, J.(1972), *Sociología del rito*, Buenos Aires, Amorrortu
Weber, M.(1984-1987), *Ensayos sobre sociología de la religión* (II), Madrid, Taurus.

5. Temporalització

4 hores lectives

Lliçó 3. Títol

Els clàssics i la religió: Comte, Durkheim, Weber, Simmel i Tönnies

1. Contingut

Comte i el positivisme com religió i moral científica.
Durkheim, la funció d'integració social de la religió i la sociolatria.
Weber, carisma i religió com a racionalitat substantiva.
Simmel i la distinció entre religió i religiositat.
Tönnies, tradició i religió com a fonament de la comunitat vs. la associació.

2. Objectius

¿La sociologia pot plantejar-se una dimensió sagrada o religiosa de l'home, al menys com a constant antropològica?

L'ateisme i l'escepticisme com creences d'una societat pluralista.

3. Conceptes clau

Emoció, èxtasi i eferescència religiosa. Carisma i racionalitat. Religió i religiositat. Comunitat – associació.

4. Bibliografia

Arnaud, P. (1986), *Sociología de Comte*, Barcelona, Península

Coser, L.A. (1965), *Gerog Simmel*, Engewood Cliffs NY, Prentice Hall

Durkheim, E. (1968), *Las formas elementales de la religión*, Buenos Aires, Schapire.

Tönnies, F. (1992), *Comunidad y asociación*, Barcelona, Península

Weber, M.(1984-1987), *Ensayos sobre sociología de la religión (III)*, Madrid, Taurus.

5. Temporalització

4 hores lectives

Lliçó 4. Títol

El debat sobre la secularització. Modernitat i religió: pluralisme vs. relativisme. Religions a la carta. Del monopoli eclesiàstic a l'ecumenisme, com a situació de lliure mercat

1. Contingut

La secularització com a fet i com a teoria evolucionista lineal fins a la desaparició del fet religiós.

Hi ha una relació entre secularització i modernització

Pressuposicions de la teoria: definició de la religió, edat d'or de la religió, coneixement històric i demostració empírica.

El desencantament del sagrat i el seu re-encarnament: NMRs, esoterisme, modes orientalistes, supersticions i creences màgiques de l'hipermodernitat.

2. Objectius

Veure els límits de la secularització actual en el context Occidental i global (l'excepció dels EEUU, Orient i l'Islam).

Reflexionar sobre els criteris de religiositat: ¿creences?, ¿pràctiques? ¿emocions?

Veure si hi ha pròpiament religions o religiositat al marge de les organitzacions religioses i si les NFR son una tesi alternativa a la secularització.

3. Conceptes clau

Els usos del terme secularització al llarg de la història. Secularització com a fet i com a teoria. Encantament i re-encantament del sagrat. Definició final de la religió

4. Bibliografia

Berger, P.L. (1994), *Religion and globalization*, Londres, Sage.
Hammond, P.E (1985), *The sacred in a secular age*, Bergeley, Berkeley UP. 1985,
Luckmann, T. (1973), *La religión invisible*, Salamanca, Sígueme.
Martin, D. (1978), *A general theori of secularization*, Londres, Blakwell.
Weber, M.(1984-1987), *Ensayos sobre sociología de la religión (IV)*, Madrid, Taurus.
Wilson, B. (1992), *Religion in sociological perspective*, Oxford, Oxford University Press.

5. Temporalització

4 hores lectives

Lliçó 5. Títol

L'organització de les religions: sectes, denominacions, esglésies i cultes (Weber, Troeltsch, Niebhur, Becker.) Aplicació a Occident i Orient.

2. Objectius

Veure si són adients els conceptes de secta, església, denominació i culte dels clàssics per descriure l'organització actual de les creences religioses així com la seva privatització

3. Conceptes clau

Secta. Església. Denominació. Culte. Privatització

4. Bibliografia

Niebuhr,H.R.(1929), *The social sources of denominationalism*,
Nueva York, Holt Rinehart and Winston.
Troeltsch, E., (1920)The social teaching of the Christian
churches, Nueva York, Harper and Row,1960
Weber, M. (1998), "La ciencia como vocación", en Max Weber,
el político y el científico, Madrid, Alianza.

5. Temporalització

4 hores lectives

Lliçó 6. Títol

El Nous Moviments Religiosos (NMRs) i la seva procedència cristiana, oriental i esotèrica.

2. Objectius

Conèixer l'origen, expansió i declivi dels NMRs.

Supervivència d'uns pocs (Església de la Unificació, *Hare Krishna*, Cientologia, etc.) i predomini de *New Age*.

Reflexionar sobre el consum actual de retalls de les religions orientals secularitzats.

I sobre les pràctiques corporals, gimnàstiques, higièniques i terapèutiques entorn del cos, contra l'*estress* i la recerca de l'equilibri interior.

3. Conceptes clau

Nous Moviments Religiosos. Esoterisme, superstició, pràctiques corporals i mentals d'origen oriental

4. Bibliografia

Griera i Lloch, MM, y Urgell i Plaza, F. (2002),

Consumiendo religión, nuevas formas de espiritualidad entre la población juvenil,
Barcelona, Fundación "la Caixa"

Días-Salazar, R. (1994) "La religión vacía, un análisis de la transición religiosa en Occidente", en R.Días Salazar, S.Giner y J.Velasco (comp), Madrid, Alianza.

Mardones, J.M. (1994), *Las nuevas formas de la religión*, Estella, Navarra, Verbo Divino.

Sotelo, I. (1994), "La persistencia de la religión en el mundo moderno", en R.Díaz-Salazar, S.Giner y F.Velasco (comp), Madrid, Alianza.

5. Temporalització

4 hores lectives

Part II Nocions de les religions inspiradores de canvi social (professor Jesús Vicens)

Tema 7. Títol:

La intuïció Cosmoteàndrica

1. Contingut

- Nocions de Cosmos o món, *Theos* o diví, Home o consciència.
- Inadequació del concepte convencional de religió i la realitat humana.
- Situació de pluralitat i d'interculturalitat.
- Religió com a símbol transcendental
- La religiositat del futur és personal i no confessional
- Els àmbits dissociats d'Occident: l'estructura de la vida i la significació
- La relativitat radical de Panikkar: la realitat relacional
- La intuïció Cosmoteàndrica de Panikkar
- La noció d'ecosofia: Panikkar i Arne Naess

2. Objectius

Mostrar que els conceptes tradicionals de religió són inadequats als problemes de la condició humana actual, no es deixen aplicar ni a Orient ni als moviments culturals d'Occident.

Indicar que la situació de pluralitat de la consciència contemporània demana una mutació de la religió com a concepte a la religió com a símbol. És un canvi cultural.

Assenyalar que la consciència humana alberga una immensa varietat que fa que la religiositat del futur tingui un component personal alliberador i conciliador.

Clarificar la visió del món vigent socialment reintegrant la dimensió cosmològica i antropològica en una relació constitutiva Home – Terra. La vivència del temps està a la base dels problemes mediambientals.

Presentar l'estructura Déu, món i home (cosmoteàndrisme) com pertanyent a quasi totes les cultures.

Descriure la noció d'ecosofia com un canvi de percepció que ubica novament la saviesa a la Terra, com una *filosofia de la Terra*

3. Conceptes clau

Cosmoteàndrisme, pluralitat i interculturalitat, mutació a símbol, Orient i Occident, relativitat radical, relació constitutiva, ecosofia i filosofia de la Terra,

4. Bibliografia

Panikkar, Raimon. 1999. *La Intuición Cosmoteáandrica*. Madrid, Trotta

Panikkar, R. 1993. *Ecosofia. Para una espiritualidad de la tierra*. Madrid, San Pablo

Panikkar, R. 1998. *La nova innocència*. Barcelona, Proa

5. Temporalització

4 hores lectives

Tema 8. Títol:

L'animisme

1. Contingut

- Les religions primeres, tribals o verbals
- L'espai – temps primordial. El teixit del present i paisatge
- En el llenguatge evocatiu del paisatge. La memòria dels llocs
- La llengua com a propietat del món sensible animat. La qualitat d'escoltar
- Nocions de reciprocitat amb l'entorn i de convivencialitat amb la natura
- Els Iroquesos

2. Objectius

Mostrar que les religions antigues encara existeixen en quasi tots els continents. La parla és oral.

Assenyalar que la percepció i l'experiència del temps i l'espai són primordials. El present vivent es fa amb la presència envoltant de la terra.

Indagar el discurs comú de les cultures orals, directament obert a l'ecologia de l'entorn: als sons evocatius i a les formes del lloc sensible. Mostrar com la llengua en les cultures indígenes pertanyen a la saviesa dels llocs.

Presentar les nocions de reciprocitat amb la comunitat ampliada que constitueix l'entorn, i la de convivencialitat amb el medi natural, això és, amb les influències entrelaçades en la forma de vida indígena.

Exemplificar el tema presentant la gran llei de la confederació Iroquesa.

3. Conceptes clau

Animisme, religions orals, cultures indígenes, espai – temps primordial, present vivent, llenguatge del paisatge, reciprocitat, convivencialitat, Iroquesos

4. Bibliografia

- Abram, David. 1996. *The spell of the sensuous*. New York, Vintage books
2000 (versió castellana). *La magia de los sentidos*. Barcelona, Kairós
- Berry Thomas. 1990. *The Dream of the Herat*. San Francisco, Sierra Club
- Indis Iroquesos. 1988. *Llamada vital a la consciència*. Madrid, Miraguano
- Mandel, Jerry. 1999. *Ausencia de lo sagrado*. Palma de Mallorca, Olañeta

5. Temporalització

4 hores lectives

Tema 9. Títol:

Buddhisme originari i Mahayana Zen

1. Contingut

- La irrupció del Buddha al món hindú
- Caracterització del buddhisme originari
- Les quatre nobles veritats

- L'octuple via noble
- La noció de Sûnyatâ, buit - vacuïtat
- La noció de Pratîtyasamutpâda
- La figura del Bodhidharma
- El Zen de Dôgen

2. Objectius

Descriure el significat de buddhisme com a camí del despertar amb el seu principi de la via del mig. Mostrar l'interès a Occident, en especial en l'àmbit intel·lectual.

Presentar les quatre nobles veritats i l'octuple via noble com a característiques del buddhisme originari.

Clarificar les nocions d'impermanència, d'alliberament, de nirvana i samsara, d'ètica buddhista, de buit (sûnyatâ) i d'interdependència (pratîtyasamutpâda).

Exposar la transmissió del buddhisme a la Xina en el s. VI en la figura de Bodhidharma.

Presentar la perspectiva de Dôgen de la naturalesa de buddha com a dimensió fonamental a tots els éssers, i la interconnexió dinàmica de la realitat.

3. Conceptes clau

Buddhisme, Quatre nobles veritats, Octuple via noble, vacuïtat, interdependència, no dualitat, naturalesa de buddha, zen,

4. Bibliografia

- Abe, Masao. 1989. *Zen and Western Thought*. Hawaii, University of Hawai Press
 Dôgen. 1989. *La naturalesa de buda (shobogenzo)*. Barcelona, Obelisco
 Loy, David. 2000. *No Dualidad*. Barcelona, Kairós
 Nâgârjuna. 2003. *Fundamentos de la vía media*. Barcelona, Siruela
 Smith, Huston. 2000. *Las religiones del mundo*. Barcelona, Kairós
 Suzuki, Shunryu. 1998. *Mente zen, mente de principiante*. Buenos Aires, Estaciones

5. Temporalització

4 hores lectives

Tema 10. Títol:

Taoisme i Confucionisme

1. Contingut

- La figura de Lao Tzu i Chuang Tzu
- Els significats de Tao: transcendent, immanent i humà
- El taoisme filosòfic: la noció de *wu wei*
- Altres valors taoistes: el naturalisme, la polaritat creativa, la vall (el buit), el retorn a l'origen
- Incidència actual: enfocament ecològic, paradigma de la interdependència, l'àmbit de la salut amb el tai chi taoista
- Confuci: un reformador social
- La resposta de Confuci a la cohesió social
- La tradició deliberada

- Les principals nocions de Confuci

2. Objectius

Presentar els significats del *Tao* i les figures de Lao Tzu i Chuang Tzu com a referents d'una llarga tradició cosmològica en la cultura xinesa, és a dir, el lloc de les forces de la naturalesa i de l'univers en la configuració de la vida còsmica i humana.

Explicar els valors taoistes i la incidència en el món actual, particularment en l'àmbit de l'ecologia, de la salut i del pensament, en aquest últim amb la noció de *wu wei*, o no acció manipuladora.

Presentar la reforma social que proposava Confuci a la situació de desintegració social de la Xina durant el període conegut com dels Estats combatents, Segles VIII – III a. c. La seva preocupació era la cohesió social.

Mostrar la proposta de Confuci anomenada la “tradició deliberada” amb unes nocions que tindrien la funció de models socials de referència

3. Conceptes clau

Tao, Lao Tzu, Chuang Tzu, Taoisme filosòfic (*wu wei*), polaritat creativa, retorn a l'origen, tai chi taoista. Reforma social de Confuci, confucionisme, tradició deliberada.

4. Bibliografia

- Elorduy, Carmelo. 1983. *Dos grandes maestros del taoismo*. Madrid, Editora nacional
- Mitchell, Stephen. 1988. *Tao te Ching*. New York, Harper and Row
- Pérez Arroyo, Joaquin (traductor). 1982. *Confucio, Mencio*. Madrid, Alfaguara
- Wong, Eva. 1998. *Taoísmo*. Barcelona, Oniro
- Zhuang Zi. 1996. *Zhuang zi*. (Edición de Iñaki Preciado), Barcelona, Kairós

5. Temporalització

4 hores lectives

Tema 11. Títol:

Religió i ecologia: pau i sostenibilitat

1. Contingut

- Acostament de grups ecologistes i religiosos per la sostenibilitat
- Recursos de les religions compromeses per un món sostenible
- La sacralitat del medi natural
- La proposta ètica del Dalai Lama
- Cultura de la sostenibilitat consum ètic
- Cultura de la pau

2. Objectius

Mostrar una nova línia d'estudi i recerca amb la interrelació de dos moviments socials en capacitat d'influència, i amb un comú denominador: la sostenibilitat ecològica i la pau entre civilitzacions.

Assenyalar la dimensió sagrada dels sistemes naturals i el valor de respectar els seus ritmes.

Apuntar la vinculació entre ètica i consum, ambdós centrals per la religió i per l'ecologia.

Mostrar la interrelació entre sostenibilitat i pau, dins d'un món plural. La responsabilitat de les religions per fer acceptar la pluralitat es central per una convivència pacífica i per el desplegament de la llibertat de les cultures.

3. Conceptes clau

Ecologia i religió, sacralitat del medi ambient, consum ètic, món sostenible, cultura de la pau, iniciatives religioses mediambientals.

4. Bibliografia

Berry Thomas. 1990. *The Dream of the Herat*. San Francisco, Sierra Club

Dalai Lama. 2001. *El arte de vivir el nuevo milenio*. Barcelona, grijalbo mondadori

“ “ 1998. *El mundo del budismo tibetano*. Barcelona, Círculo de lectores

Gardner, Gary. 2002. *L'Esperit i la Terra*. Barcelona, Cen. UNESCO de Catalunya

Mayor Zaragoza, F. 1994. *La nueva página*. Barcelona, Círculo de lectores

5. Temporalització

4 hores lectives

Tema 12. Títol:

No dualitat i interdependència. Krishnamurti

1. Contingut

- Origen dependent o mútuament condicionat
- L'organització de la vida en forma de xarxa
- El principi de solidaritat universal
- No dualitat, no separació entre subjecte i objecte
- No distància entre sensible i transcendent. Temps i eternitat
- Relacionalitat, senceritat (wholeness)
- La llibertat i la naturalesa en Krishnamurti

2. Objectius

Mostrar que el canvi social actual requereix d'un pensament religiós lliure del determinismes i dels reduccionismes de les religions confessionals.

Presentar el conceptes que permeten aquest desplegament de perspectiva: origen dependent, xarxa relacional, solidaritat universal.

Assenyalar que la no dualitat entre ment i matèria, pensament i acció, participació i responsabilitat, sensible i transcendent, temps i eternitat, estan al nucli d'un paradigma d'integritat, funció central de l'experiència de la naturalesa essencial.

Tractar la relació que ha fet un filòsof del segle XX, Krishnamurti, entre llibertat i naturalesa, dos dels grans temes contemporanis, tant socials com religiosos.

3. Conceptes clau

Origen mútuament condicionat, xarxa de la realitat, solidaritat, no dualitat, senceritat, llibertat.

4. Bibliografia

- Canadell, À. i Vicens, J. 2004. *La textura de la vida*, Girona, Documenta Universitaria
- Krishnamurti. 1994. *Sobre la naturaleza y el medio*. Barcelona, kairós
- “ “ 1984. *La libertad primera y última*. Barcelona, edhasa
- Loy, David. 2000. *No Dualidad*. Barcelona, Kairós
- “ “ 2000. *Lack and Transcendence*. New Cork, Humanity Books

5. Temporalització

4 hores lectives

CRITERIS D'AVUACIÓ

Més que la informació i els mateixos continguts, s'avaluarà la interpretació i reflexió a la llum de la teoria social general, la teoria de la religió i la imaginació sociològica.

Els alumnes faran un examen de la segona part del programa

**VINCULACIONS DE L'ASSIGNATURA AMB ALTRES ASSIGNATURES DEL
PLA D'ESTUDIS**

Teoria Sociològica Clàssica

Sociologia de la Cultura

Sociologia de les organitzacions

Sociologia del coneixement

Sociologia del mediambient